HEEMKUNDIGE KRING ZOERSEL vzw

NIET van GISTEREN

Zoersel – Halle – St.-Antonius

Oktober 2026

Voorwoord.
1. Evaluatie van wat voorbij is.
2. Gebodemd brood, van akker tot bakker.
3. Inventaris bouwkundig erfgoed dorpskern Zoersel/gewestplan.
4. In memoriam “Marcel Van GIEL”
5. Provinciale erfgoedprijs 2026.
6. Wijziging Statuten
7. Wat komt in de nabije toekomst.
8. De Plaatsnaamkunde in Zoersel.
9. Info Museum, Documentatiecentrum, copyright en Lidgeld.

Opgericht in 1977 ---------- Weetjes en Ditjes en Datjes - nr.18

Voorwoord

Beste leden, lezers en Sympathisanten,
Na een zeer drukke jaarwisseling 2025/2026 met de zeven geslaagde en druk bijgewoonde filmvoorstellingen van de film “Leven en overleven in dorp en gemeente” door Jos Aerts was het voor onze kring even op adem komen en konden we onze activiteiten in ons documentatiecentrum en museum terug opnemen.
De documentaire muur in de smidse hebben we aangevuld met fotomateriaal over Peer Smid. Het zijn oude foto’s die we kregen van Leo Van Rossum en die met AI bewerkt werden tot kleurfoto’s door Roland De Schutter. Een knappe samenstelling waaruit we laten blijken dat we ook niet te beroerd zijn om moderne technieken te gebruiken.
Nadien kregen we de suggestie vanuit de dienst cultuur van de gemeente om te overwegen om met de nieuwe smidse mee te doen aan de provinciale erfgoedprijs 2026. We sprongen op die kar, maar het kostte eveneens weer tijd en inspanningen.
We nodigen u hierbij uit om op ons project te stemmen voor de publieksprijs.
U leest hierover meer in de volgende bladzijden.
Veel Leesgenot, Jan Denissen

1.Evaluatie van wat voorbij is:

Opening Smidse Bogaerts

Na twee jaar bouwen, organiseren en inrichten konden we op 14 oktober 2025 ter gelegenheid van “Open Monumentendag” de deuren van de “Smidse Bogaerts” definitief openen. We hadden de weergoden mee, zodanig dat de tuin van het heemhuisje afgeladen vol zat. We hadden een korf eieren naar de Clarissen gedragen.
Na de toespraken vanuit het schepencollege en van onze voorzitter werd het lint doorgeknipt. Onze hobbysmid Kris De Bleek had het smisvuur goed aangewakkerd en sloeg zoals Smidje Smee vrolijk op het witgloeiend ijzer. De 100-jarige harmonie “Eendracht maakt macht” luisterde voltallig deze opening op. Het prachtige weer zorgde ervoor dat iedereen lang bleef plakken bij een lekkere trappist. Wat een succes!

Filmvoorstellingen

De vier filmvoorstellingen die we planden in november/december 2025 waren in de drie deelgemeenten een dermate groot succes, dat we genoodzaakt werden, door de vele vragen langs alle kanten, hernemingen in te plannen in het voorjaar 2026. We organiseerden deze in “De Kapel” omdat we daar de meeste toeschouwers konden ontvangen. Ook deze zorgden voor goed gevulde zalen.

Dit vroeg echter heel wat organisatie, zowel voor het opvolgen van de inschrijvingen (we moesten rekening houden met de capaciteit van de zalen), als voor het organiseren van de tap. Gezien ons beperkt bestuur moesten we hier beroep doen op externe tappers. Dit alles verliep echter prima.

Dus iedereen tevreden! Zeker Jos Aerts zelf over het grote succes voor zijn 46 jaar oude film “Leven en Overleven in Dorp en Gemeente” die Jos In 1979 maakte. In 1982 maakte hij hiervan een Vlaamse versie “Ballade van een Vlaams Dorp”, die toen in Zoersel en Vlaanderen meer dan 100 keer vertoond werd. De film is ondertussen “Cultureel erfgoed” geworden.

2.GEBODEMD BROOD: van akker tot bakker

Het Regionaal Landschap de Voorkempen versterkt hiermee de lokale keten: van akker tot brood. Tegelijk laten ze een breed publiek kennismaken met de kansen en uitdagingen van lokaal graan. Zo bouwen ze aan een duurzame toekomst voor ons lokaal brood: Ferme Neelke.

De voorbije maanden zaten ze niet stil. Boer Neel selecteerde drie granen voor de graanteelt. Samen met Regionaal Landschap de Voorkempen kozen ze de geschikte graanrassen. Het eerste perceel werd ingezaaid met zomertarwe en in juli kon er geoogst worden. Het graan werd gedroogd en vervolgens met een oude wanmolen gezuiverd, dit is het kaf van de tarwe scheiden door het maken van wind in een handgedraaide wanmolen. Daarna gaat het naar een historische molen in de buurt waar het op natuursteen tot meel wordt gemalen.
Intussen bouwen ze verder aan de lokale keten en zochten bakkers die met hun meel aan de slag willen. Ze werken samen met een bevlogen molenaar en onderzoeken aan welke voorwaarden een historische molen moet voldoen om officieel voor menselijke consumptie te mogen produceren. Daarbij wordt er steeds gezocht naar historische technieken en de meest haalbare werkwijze.

De eerste oogst gebeurde machinaal. De oogst van de volgende percelen willen ze op ambachtelijke wijze organiseren, met workshops “pikken” met pik en pikhaak en handmatig dorsen met een “dorsvlegel”. Zo zul je de kans krijgen om deze oude technieken zelf te beleven.

Op 12 september werd het graan uitgezuiverd met de wanmolen bij Ferme Neelke, Liefkenshoek 56 te Zoersel.
Op 18 oktober 2026 wordt in Ranst een proevertjesroute georganiseerd. Tijdens deze route staan lokale streekproducten in het historische bakhuis van de Droogmolenhoeve in Ranst. Ze bakken met het eigen gemalen meel en ze brengen het hele traject van graan tot brood tot leven. Uiteraard mag er ook geproefd worden….. dus allen daarheen.

Proevertjesroute Ranst

Spring op de fiets en volg een prachtige, uitgestippelde route van 35 kilometer langs de mooiste trage wegen van Ranst. Onderweg maak je kennis met lokale ondernemers en proef je van al het lekkers dat de gemeente te bieden heeft. Zo zetten we samen de korte keten en onze trage wegen in de kijker!

Wat mag je verwachten?

Tijdens deze smakelijke fietstocht stop je bij verschillende lokale producenten, die je verwennen met heerlijke hapjes.

- Een frisse appelproeverij bij **LemBiFruit**
- Zoete of hartige lekkernij met honing van **Het Bijenhuis**
- Kruidig hapje of drankje van **Sanguisorba**
- Een soepje van **'t Bioplekske**
- Een hartig stukje pizza bij **Bakhuis Drogenhofhoeve**
- Een heerlijk drankje bij **Pomdamoor**
- Gebakken appeltjes met rozijntjes en kaneel bij **Fruitbedrijf Vets-Spits**
- Een verfrissend ijsje bij **'t Lekker Koeike** als afsluiter

Praktisch

- Start: **Vrieselhof**
- **Vrij vertrek tussen 10 & 12 uur**
- Afstand: 35 km, de route is afgepijld.
- Bij de start ontvang je een routeplan en 8 bonnetjes die je onderweg kan inruilen voor de proevertjes.
- Deelname kost **18 euro**. Hierbij inbegrepen: routeplan/GPX-file en 8 hapjes.
- Reserveer snel jouw plekje via de webshop: zie rechts hiernaast.
  - Gebruik de pijltjes naast '0' om het gewenste aantal plaatsen te selecteren. Ze verschijnen als je er met je muis over beweegt.
  - Opgelet: onze webshop werkt niet in de browser Firefox.
- Van zodra de betaling in orde is, ontvang je een bevestigingsmail en ben je ingeschreven. Dan verwachten we jou en jouw fiets- en proefgezelschap op zondag 18 oktober tussen 10 & 12 uur.
- Schrijf je vooraf in: op donderdag 15 oktober sluiten we de inschrijvingen af.

3.INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED DORPSKERN ZOERSEL

Door het gemeentebestuur van Zoersel werd aan Onroerend Erfgoed Voorkempen (behorend tot het Regionaal Landschap de Voorkempen) de opdracht gegeven een inventaris op te maken die een overzicht biedt van het gebouwde patrimonium binnen een afgebakend gebied binnen de dorskern in Zoersel, ter hoogte van Dorp, Zandstraat, Schoolstraat en Kerkstraat.

Het betreft een integrale, geografische inventarisatie van de volgende zones:
- Dorp 1 – 3 en Dorp 15 – 17 (westzijde) en Dorp 8 tot en met Dorp 18-20 (oostzijde)
- Zandstraat 2 tot en met 58 (westzijde) en Zandstraat & tot en met Kapelstraat 1A-1D oostzijde.
- Schoolstraat 7 tot en met 19
- Kerkstraat 2 tot en met 72-76 (noordzijde) en Kerkstraat 1 tot en met Meester De Beenhouwerstraat 1 (zuidzijde)

De inventaris heeft tot doel om waardevol lokaal erfgoed in kaart te brengen, te documenteren en zodoende bij te dragen tot het bewaren ervan.

De inventaris bestaat uit inventarisfiches. Er wordt gebruik gemaakt van twee types fiches: uitgebreide fiches worden toegepast bij de bespreking van hooggewaardeerde gebouwen (categorieën 1 en 2). Lager gewaardeerde gebouwen (categorieën 3A, 3B en 4) krijgen een beknopte fiche.

Alle fiches omvatten de volgende onderdelen: een visuele introductie, sleutelgegevens, gegevens over de opmaak van de fiche en een referentie voor verwijzingen.

De uitgebreide fiches omvatten ook volgende onderdelen: een gebruikswaarde (directe omgeving) en een erfgoedwaarde (ruimere omgeving)

Voor de waardering worden volgende categorieën gebruikt:

-categorie 1 : zeer hoge erfgoedwaarde : maximaal en optimaal behoud : sloop uitgesloten, beschermingsaanvraag mogelijk
-categorie 2 : hoge erfgoedwaarde : verbouwen kan mits behoud van erfgoedwaarden en het trachten deze te versterken, sloop enkel bij uitzondering toegelaten.
-categorie 3 : beperkte erfgoedwaarde : 3A sloop, renovatie en behoud kunnen : bij sloop en renovatie moet het nieuwe gebouw of de verbouwing een architecturale meerwaarde bieden en een ondersteuning betekenen voor de dorpskern, stedenbouwkundig verankeren bouwhoogte, rooilijn en bouwvolume (vroegere dorpsweefsel).
:3B stedenbouwkundig verankeren bouwhoogte, rooilijn en bouwvolume.
-categorie 4 : geen erfgoedwaarde : alle opties sloop, renovatie en behoud kunnen.

Per fiche geeft een lijst een indicatie over zowel positieve als negatieve aandachtspunten. Bij een aandachtspunt dat wijst op verder onderzoek voor een oudere historische kern dient bij een vergunningsaanvraag steeds advies gevraagd te worden aan Onroerend Erfgoed Voor-Kempen. Er wordt ook een historische schets van het gebouw opgenomen. Eveneens zijn ensemblegegevens, chartergegevens en comparatieve gegevens belangrijk.

WAARDERINGSKAART:

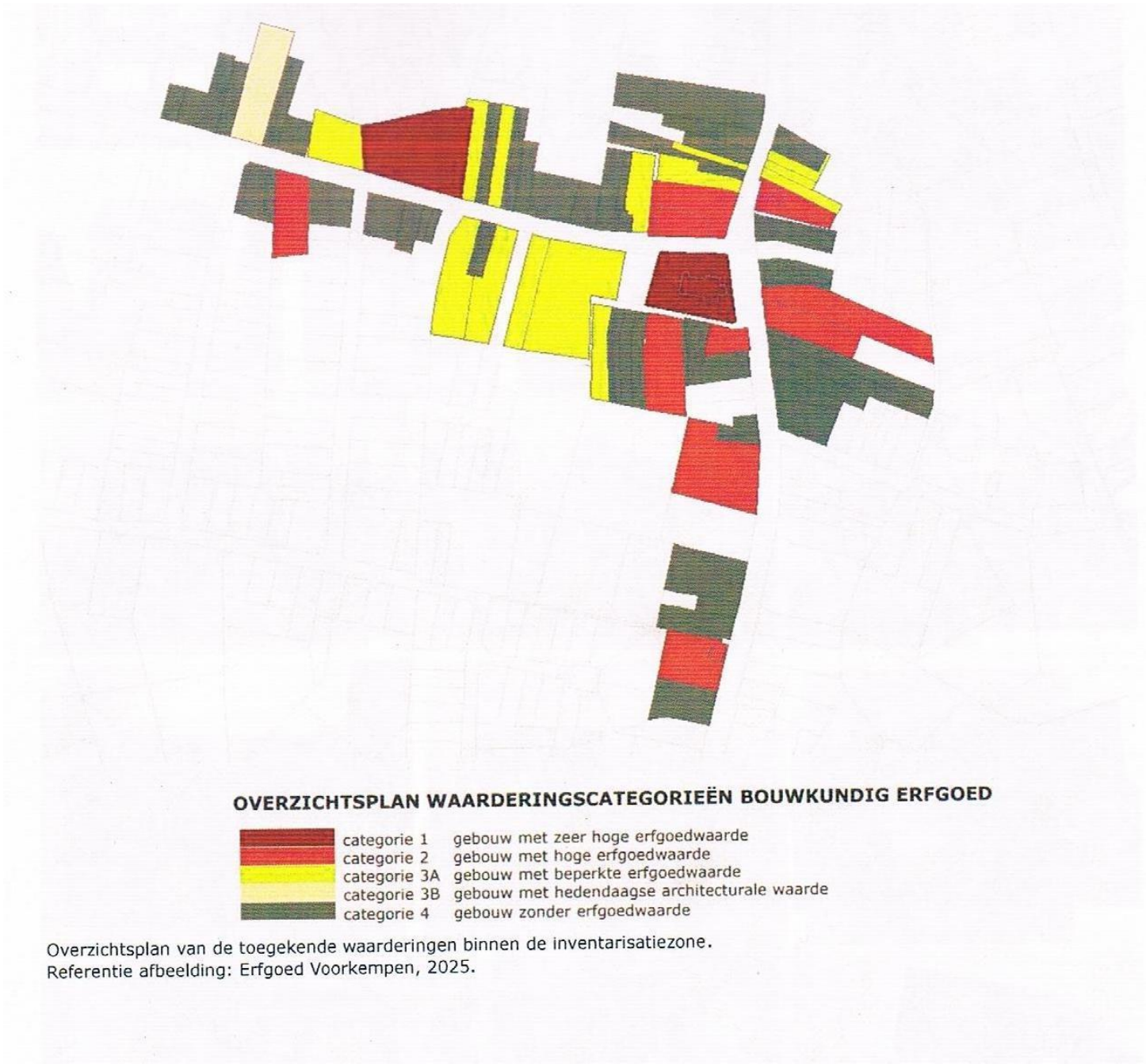

Overzichtsplan van de toegekende waarderingen binnen de inventarisatiezone.
Referentie afbeelding: Erfgoed Voorkempen, 2025.

CLUSTERKAART

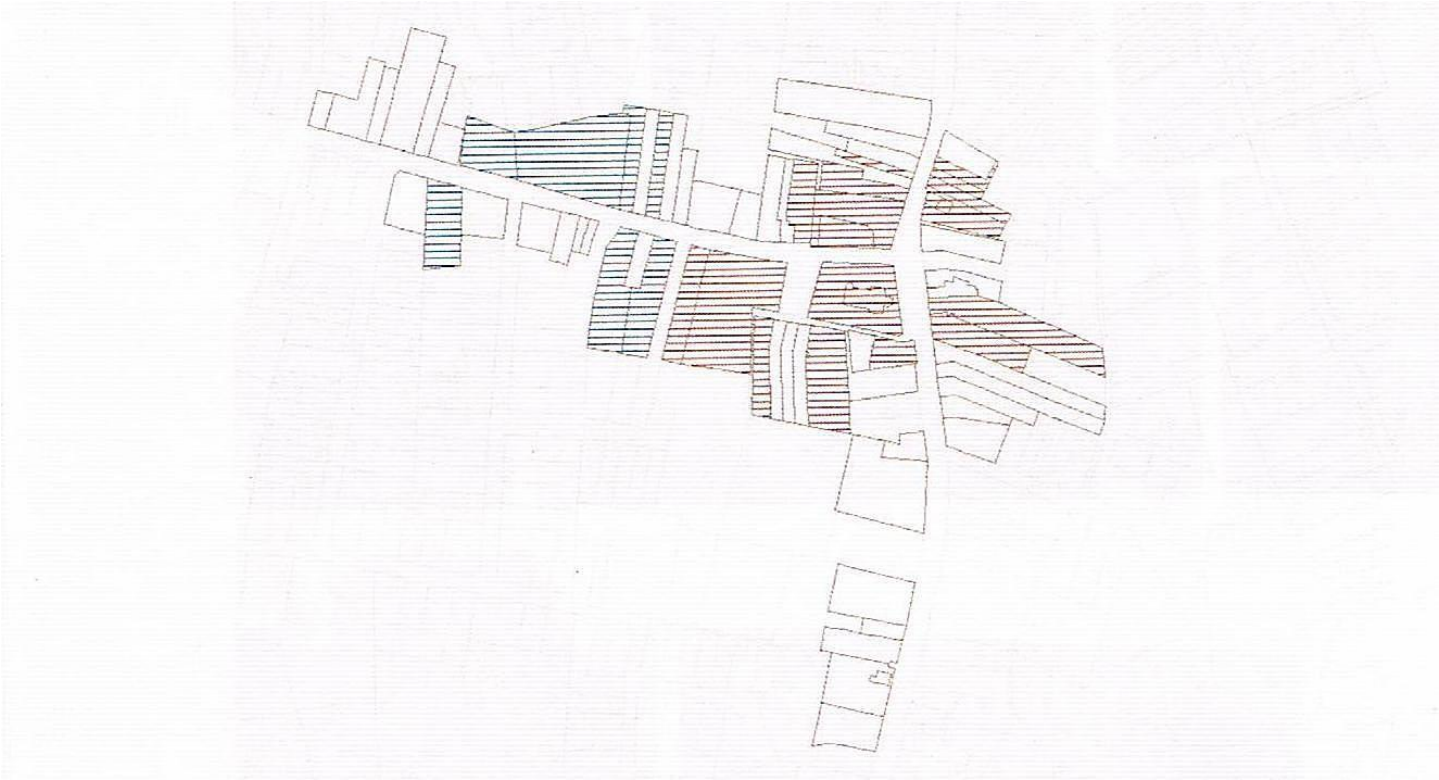

Het was de eerste keer dat door de gemeente dergelijke opdracht werd gegeven. In oktober 2025 kregen we de inventaris vanuit Onroerend Erfgoed Voorkempen in handen.
Hij werd ondertussen door ons gelezen en beoordeeld.
Het is een lijvig boekwerk van 288 bladzijden.

Wij stellen vast dat categorie 1 met zeer hoge erfgoedwaarde (beschermde gebouwen) en categorie 2 met hoge erfgoedwaarde zeer goed en uitgebreid werden behandeld en voorzien van veel fotomateriaal.
Anderzijds werden categorieën 3 en 4 minder uitgebreid behandeld tot zelfs verre van volledig.
Onder categorie 1 vallen 2 gebouwen (kerk en pastorij), onder categorie 2 werden 11 gebouwen weerhouden.
In categorie 3A vindt men 15 gebouwen en van categorie 3B één gebouw. Er werden 41 gebouwen onder categorie 4 opgenomen.

Andermaal heeft dit te maken met panden die voor categorie 3 en 4 in het C-gebied rond de kerk gelegen zijn. Deze verwijzing werd voor panden binnen categorie 3 en zeker categorie 4 niet opgenomen in de fiches. Dit maakt dat de inventaris zoals hij voorligt verre van volledig is. Het is alsof voor deze gebouwen geen rekening dient gehouden te worden met de voorschriften voor het C-gebied bij bouwen en verbouwen.
Daarom dat we het artikel over het gewestplan en C-gebied nogmaals herhalen omdat zowel bouwpromotoren, ontwerpers en gemeentelijke diensten hiermee helemaal geen rekening houden.
Wij vermoeden dat weldra dit ontwerp zal gebruikt worden als BIJBEL. Enkele vragen van onzentwege om het bespreekbaar te maken binnen de GECORO werd met smoezen afgewimpeld. Er wordt gewerkt met twee kaarten, nl. de waarderingskaart en de clusterkaart.
Maar de derde kaart die zeer belangrijk is, is deze van het C-gebied uit het gewestplan met aanduiding van de woningen die erin vallen. En die ontbreekt volledig. Ook de tekst met voorwaarden uit het gewestplan is niet opgenomen. Zij blijven echter wel van toepassing zolang er voor het gebied geen RUP opgemaakt wordt. Dit is een groot gemis.
Ondertussen doet iedereen of zijn neus bloedt en worden er ontoelaatbare vergunningen afgeleverd. Wij verwijzen hierbij naar het project slager tegenover de kerk en nu recent het project Schrijvers in de Kerkstraat. Deze zullen binnenkort gebruikt worden als precedent.

GEWESTPLAN

Als gevolg op vorig artikel herhalen we nogmaals de tekst over “het gewestplan”
Een gewestplan is in het Vlaamse Gewest een ruimtelijk plan waarin een juiste functiebeschrijving is toegekend aan heel het grondgebied. Via kleuren wordt aangegeven of een zone bedoeld is als woongebied (rood), industriegebied (paars), landbouwgebied (geel), bos (donkergroen), natuur- of parkgebied (lichtgroen), gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen (lichtblauw). Zo is het gewestplan dus opgedeeld in verschillende kleuren, die in grote lijnen de bestemming van de gronden vastleggen.

Elk gebied of elke bestemming bevat specifieke voorschriften en bepaalt mee de bouw en toepassingsmogelijkheden van de betrokken gronden.
Tevens wordt de visie van de overheid uitgedrukt omtrent de toekomstige ruimtelijke ordening, door bijvoorbeeld het reserveren van woonuitbreidingsgebieden of door het voorzien van nabestemmingen op de huidige bestemming. De nabestemmingen worden met arceringen aangeduid.
In 1962 werd op verzoek van Theo Lefèvre via de "wet op stedebouw" beslist tot de opmaak van een nationaal plan, streekplannen en gewestplannen. De gewestplannen zouden waar nodig aangepast of verder gedetailleerd kunnen worden door algemene plannen van aanleg (apa's) en bijzondere plannen van aanleg (bpa's)

Het koninklijk besluit van 28 december 1972 legde de wettelijke grondslag voor het opstellen van de gewestplannen vast.
In het Vlaams Gewest werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen die elk afzonderlijk werden goedgekeurd tussen 1976 en 1980.
Voor onze gemeente is het gewestplan Turnhout van toepassing. Dit werd op 30 september 1977 vastgelegd bij Koninklijk Besluit.

Oorspronkelijk was het de bedoeling de plannen om de 10 jaar te herzien. Dit is er echter nooit gekomen. Door een aantal wetten werd de open ruimte daarenboven steeds verder aangetast. Belangrijk hierin was de opvulregel die toeliet nieuwe zonevreemde woningen te bouwen, wat leidde tot meer lintbebouwing en het minidecreet uit 1984 dat toeliet dat zonevreemde bedrijven nog verder konden uitbreiden.
De wet op stedenbouw uit 1982 voorzag de mogelijkheid om de ruimtelijke ordening bovenlokaal te sturen door de opmaak van een nationaal plan, of door streekplannen. Deze werden door gebrek aan politieke eensgezindheid nooit opgemaakt, waardoor er geen bovenbouw was die de ruimtelijke ontwikkeling een bepaalde richting uitstuurde. Die bovenbouw is er pas in 1997 gekomen met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, dat wel een visie vastlegt over de gewenste toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld het behoud van open ruimte door wonen te concentreren in de bestaande woonkernen.

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen werd in 2020 opgevolgd door het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.
Kunnen gewestplannen vandaag dan nog worden gewijzigd? Neen, sedert de Codex Ruimtelijke Ordening kunnen geen nieuwe apa's en bpa's worden opgemaakt en momenteel worden dus GEEN wijzigingen meer doorgevoerd aan een gewestplan. De Vlaamse overheid heeft bepaald dat in de toekomst bestemmingen en bijhorende voorschriften kunnen worden vastgelegd in ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's). Deze heffen de gewestplanbestemming op voor het betrokken plangebied. Het gewestplan wordt daar dus niet gewijzigd maar opgeheven.
Op plaatsen waar een RUP nog niet van toepassing is blijven de bestemmingen en voorschriften van het gewestplan ook vandaag nog gelden.

De gewestplannen kan u raadplegen op de website van GeoPunt. Daarnaast kan men ook het geoportaal ruimtelijke plannen en verordeningen raadplegen
Waarom nemen we nu in onze Weetjes een zo lange aanloop langs het gewestplan.
In de toelichtingsnota bij het gewestplan Turnhout vinden we op bladzijde 4 een uitgebreide toelichting naar de facetbestemming **woongebieden**. Zij werden afgebakend in functie van bestaande fysische en juridische toestanden. De lint- en verspreide bebouwing werd in de mate van het mogelijke grafisch weergegeven. Daarenboven zijn woonuitbreidingsgebieden voorzien.

Bij de verdere inrichting en uitbouw dient een bijzondere zorg te worden besteed aan het landelijk karakter van het gebied. Bij het opstellen van BPA's zal men voornamelijk de doelstellingen van het gewestplan, met name het behoud van het streekeigen karakter verder kunnen doortrekken tot in de stedenbouwkundige ordening van elke stad, dorp of nederzetting. Bijzondere aandacht dient besteed te worden aan de bouwhoogten voor gemeenten met landelijk karakter.
Bijzondere aandacht wordt in de toelichtingsnota geschonken aan het volgende en hierbij willen we dan tot de kern van de zaak komen. We nemen de tekst letterlijk over.

"Binnen de woongebieden werden meerdere zones aangeduid als woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde. De aanvragen voor verbouwing en nieuwbouw dienen met de meeste aandacht onderzocht teneinde een aftakeling van het architectonisch geheel te voorkomen. In deze gebieden dienen stedenbouwkundige plannen, bouw- en verkavelingsaanvragen opgesteld en onderzocht, rekening houdend met bijzondere stedenbouwkundige voorwaarden met betrekking tot criteria als:
- Bouwhoogte, bouwdiepte, de in- en uitsprongen op de gevelvlakken
- de kleur en de aard van de aan te wenden materialen
- de indeling van de gevel en verhouding der gevelvlakken

- het bedakingstype, de aard der dakbedekking en de opvatting der kroonlijsten
- de wijze van inplanting
- de aanleg van niet bebouwde delen
- de invloed op het oude originele stratenpatroon
- de invloed van straatbreedte en helling van de straat op het bouwvolume
Een goede verhouding, het samengaan van bouwvolumes en het uitzicht is zeer belangrijk. Schaalvergroting zal meestal vernietigend zijn voor het typisch stedelijk of dorpslandschap. De kleinschaligheid zowel horizontaal (aantal bouwlagen) als verticaal (breedte der bouwkavels) dient behouden en als leidraad te dienen voor verdere planning"

Deze gebieden zijn op het gewestplan zwart gearceerd en worden in de omgangstaal C-gebieden genoemd. De omgeving rond de Sint-Elisabethkerk in Zoersel is zo'n gebied waarvan we hier voor de goede orde een afdruk weergeven. Dit gebied loopt tot aan de apotheek in het Dorp en tot voorbij Verbraecken-Heyns. In de Kerkstraat loopt dit tot voorbij de school.

We zien in dit gebied volgende overtredingen:
[7]
1. Na het stopzetten van de beenhouwerij Bart en Heidi in het Dorp werd er op dit terrein een omgevingsvergunning aangevraagd door CEDE Projects bv. voor het inplanten van 12 appartementen in VIER bouwlagen.

Dit is helemaal niet conform met de gewestplanvoorschriften in de C-gebieden. In de voorgevel is er een grote glaspartij voorzien van 6 meter breedte op 9 meter hoogte. Dit is helemaal niet conform met de gebouwen in de buurt. Deze zijn allemaal opgetrokken in rode baksteen en schuin hellend dak. Bovendien is er een grote uitbouw (dakkapel) voorzien wat daar helemaal niet kan. In dit project is de maximalisatie ten top uitgewerkt.

Toch heeft de dienst Ruimtelijke ordening dit goedgekeurd. Het schepencollege heeft het in eerste instantie afgekeurd enkel voor de autolift aan de rechterkant, maar heeft helemaal niets gezegd over de omvang, grootte en materialen van het gebouw.

Ook in de inventaris bouwkundig erfgoed is het niet opgenomen. Hier is voor het uitzicht van het ganse dorp een zéér groot precedent geschapen. Deze vergunningsaanvraag is trouwens nooit op de GECORO besproken. In de grijze zone na de verkiezingen en de uitbouw van het nieuw bestuur was het er ineens. Van advies RO is helemaal niets geweten. Waarom worden deze niet publiek gemaakt?

2. Links van de bakkerij stonden op die plaats twee gebouwen te koop bij immo FLOR die ook in de C-zone vallen. Hier is het gevaar dat mogelijke investeerders ook hier denken dat ze kunnen bouwen wat ze willen (precedent). Op hun website staat wel aangegeven dat het in C-gebied ligt, maar er staat ook aangegeven dat het projectgrond met ontwikkelingspotentieel is. Bij de wettelijke informatie staat bij bouwvergunning: "Ja" en bij verkavelingsvergunning ook "ja". Dit is zeker niet heel duidelijk. Bovendien werd voor deze panden in de jaren 80 van vorige eeuw door de toenmalige eigenaars een aanvraag ingediend om er appartementen te plaatsen. Ruimtelijke Ordening Antwerpen gaf hiervoor negatief bindend advies. De appartementen zijn er toen niet gekomen.

Ondertussen is er aan het wettelijke karakter van de grond niets gewijzigd en kunnen dus de bestaande huidige panden niet afgebroken of vervangen worden! In de nieuwe inventaris bouwkundig erfgoed voor het dorp vermeldt de inventarisfiche “hoge erfgoedwaarde” en is uiteindelijk iedereen het erover eens, zij staan ook in de inventaris in categorie 2, dat deze niet kunnen afgebroken worden. Godzijdank.

Na het in werking treden van het gewestplan diende een ambtenaar van Onroerend Erfgoed Antwerpen een advies te verstrekken over dergelijke plannen. Dit advies was bindend en werd ook gehandhaafd. Dit heeft voor verschillende aanvragen in het gebied zonder problemen perfect gewerkt

Wat is er nu dan veranderd? Sinds het in werking treden van het “groenboek” en “witboek” van Geert Bourgeois dient Onroerend Erfgoed Antwerpen geen advies meer te geven. Deze bevoegdheid is overgedragen naar het gemeentelijk niveau. Dit wil dus zeggen dat een openbare dienst zichzelf bindend advies moet geven en tegelijkertijd onderhandelt met projectontwikkelaars over grote vergunningen wat alleen maar problemen oplevert??
Is er dan vroeger nooit een negatief advies gegeven door de ambtenaar van Onroerend Erfgoed Antwerpen.
Jawel. Over de aanvraag van Monnikenheide in de Kerkstraat 18-20 was initieel door Ruimtelijke Ordening Antwerpen negatief advies gegeven omdat de nokhoogte aan de linkerkant niet conform was met de omgeving.

Na belaging heeft deze ambtenaar uit schrik voor ontslag zijn advies aangepast en zijn negatief advies teruggetrokken Soms moet een ambtenaar ook zijn carrière gedwongen verkiezen boven zijn principes. Ook dit wordt nu door RO Zoersel wel eens als precedent aangehaald. Ook de afbraak en de vervanging van de gebouwen Bemelmans op de hoek van de Bruelen naast het vroegere café Canada is niet gebeurd volgens de voorschriften in C-gebieden en zou wel eens een belangrijk precedent kunnen zijn, dat door RO Zoersel zelf veroorzaakt is. Zij durven te stellen dat de ambtenaar RO Antwerpen dat heeft veroorzaakt. Dergelijke zaken worden ook nooit op de GECORO (gemeentelijke adviescommissie Ruimtelijke Ordening) besproken.

Kerkstraat 18-20

Hier was CORONA de oorzaak van. Iedereen moest in zijn kot blijven!

Ook het verhaal van de onderpastorij, die eigendom was van de Kerkfabriek, op het Kiekeboeplein is merkwaardig. De kerkfabriek wenste aan dit gebouw verbouwingswerken uit te voeren. Plotseling werd het bestaande gebouw afgebroken, zogezegd voor stabiliteitsproblemen. Tegelijkertijd werd reeds de kelder uitgegraven voor het bouwen van appartementen die op dezelfde plaats reeds ontworpen waren. Om dit een aanvaardbare oplossing te geven werd de grond nadien door de gemeente overgekocht van de Kerkfabriek en heeft men er een dorpspleintje ingericht. De aanplanting werd toen nog ontworpen door Mark De Roover, die onlangs in de Bijl een grote tentoonstelling had.

Zeer recentelijk kunnen we nog een mooi voorbeeld aanhalen van een nieuw goedgekeurd ontwerp in de Kerkstraat. Dit gebouw voor 9 appartementen staat nog gedeeltelijk in het c-gebied en behoort anderzijds tot de cluster pastorij. Het huidige gebouw werd ondergebracht in categorie 3A. Als erfgoedwaarde werd aangegeven dat de voorgevel merkwaardig is en de moeite loont om te behouden.

Bij de vergunningsaanvraag voor de nieuwbouw werd hiermee geen rekening gehouden. Het wordt afgebroken en er komt een enorm groot wit gebouw zoals over de kerk in de plaats. In de inventaris werd aangegeven dat het pand ernaast nr. 9 en de schoolgebouwen 5 en 7 een mooi erfgoedgeheel vormen.

Bestaande Toestand – Kerkstraat 11-13

Naast de nieuwbouw op nr. 13 ziet men het gebouw in nr. 9 nog amper staan.

Ook dit gebouw zou er niet mogen komen….maar ja ge kent het gezegde:" als die dat mag dan mag ik dat ook". Heeft het dan verder nog zin om over cluster pastorij en C-gebied te praten? Er wordt heden toch met niets meer rekening gehouden en verdwijnt het erfgoed beetje bij beetje.

Soms denken we weemoedig terug aan "de goeien ouwen tijd….."

4.In memoriam "Marcel Van Giel"

Wij vernamen het overlijden van Marcel op 12 november 2025 op tachtigjarige leeftijd. Hij werd geboren te Zoersel op 7 oktober 1945 als jongste zoon (en nakomertje) van Frans Van Giel "Den BINK" en Maria Thielens, die een boerderijtje uitbaatten op de Oostmallebaan 34 (nu 44).

In deze periode was het Zonneputteke nog geen straat, maar een zandweg naar de achterliggende landbouwvelden die bij hun boerderij behoorden. De grote schuur op hun erf stond na de verkaveling zowel op nr. 34 als 36 en werd later afgebroken. Ikzelf bewoon de witte langgevelboerderij van den Bink op nu Oostmallebaan 44 sinds 1973.

Daar beleefde Marcel zijn jeugd met zijn grote familie. Bink had negen kinderen en vele broers en zussen van Marcel waren autochtone inwoners van toen klein Zoersel. Eén zus woonde nog naast mij, Martha Van Giel, en zij was getrouwd met Mil Leemans die aan de gemeente werkte. Wij hebben een uitgebreid fotoarchief van de jonge familie Van Giel. U ziet hierbij enkele foto's van kleuter Marcel. Hij was binnen de familie de enige die de kans gekregen heeft om te studeren en werd ingenieur. Hij was onze kring zeer genegen. Hij heeft voor ons meerdere voordrachten gegeven over het Zoerselse dorpsleven in zijn jonge jaren. Hij deed dit in het Zoerselse dialect. Wij hebben in ons archief daarover opnames. Hij werd in de buurt van Tienen begraven, waar hij de laatste jaren woonde, kort bij zijn dochter.

Jan Denissen

5.PROVINCIALE ERFGOEDPRIJS 2026

Op advies en aanraden van de gemeentelijke dienst cultuur dienden wij in de loop van de maand augustus 2026 onze kandidatuur in voor de jaarlijkse erfgoedprijs van de Provincie Antwerpen. Ons dossier, de **heropbouw van de smidse Bogaerts** op het heemerf van onze kring in de Schoolstraat te Zoersel, kwam als eerste bij hen binnen. In totaal zijn er elf kandidaturen ingediend.

Uiteraard kwam hier heel wat administratief werk bij kijken. De aanvraag moest zorgvuldig ingevuld zijn en we moesten heel wat informatie doorsturen.
Het 8-bladige document begon met het doorgeven van onze algemene informatie, wie we zijn, wat we doen en naam of titel van het ondernomen initiatief. Wij formuleerden het zo: **Heropbouw van de smidse Bogaerts die tot in 1956 op het dorpspleintje in Zoersel actief was. Ze verhuisde in 1964 in totaliteit naar het Kempisch Museum in Brecht, inclusief de hoefstal.**

Enkele jaren geleden kregen we vanuit Brecht telefoon van mevrouw Descombes die het museum ging reorganiseren en zij vroeg of wij geïnteresseerd waren in de volledige smidse. Zodoende is deze terug naar Zoersel gekomen. Gezien wij deze niet konden integreren in ons museum “de Groot Zoerselse geschiedenis” dienden we daarvoor een oplossing te zoeken. In overleg met de gemeente werd besloten in de tuin van het Heemhuisje een nieuw gebouw op te trekken en in te richten met de smidse Bogaerts.
Elke derde zondag van de maand is ons museum open en kan men nu de Zoerselse smederij met smid Chris in werking zien.
In hoofdstuk B dienden we al de info over onze Kring mee te delen, evenals wat onze missie en doelstellingen waren. Dit hebben we zo verwoord:

De Heemkundige Kring Zoersel vzw werd opgericht in 1976 en richt zich sinds de gemeentefusie van 1977 op het erfgoed van Halle, Sint-Antonius en Zoersel.
De vereniging heeft als missie het verleden te onderzoeken, te bewaren en toegankelijk te maken voor een breed publiek. Daarbij wordt erfgoed niet beschouwd als een statisch gegeven, maar als een bron van kennis en identiteit die betekenis geeft aan het heden en de toekomst.
De werking van de Heemkundige Kring steunt op vier pijlers:

- **onderzoek naar de lokale geschiedenis, archeologie, landschapsgeschiedenis en volkscultuur;**
- **behoud, documentatie en ontsluiting van materieel en immaterieel erfgoed;**
- **kennisdeling via publicaties, tentoonstellingen, educatieve projecten en publieksactiviteiten;**
- **versterking van de lokale identiteit en sociale cohesie door inwoners actief te betrekken bij hun erfgoed.**

Met het museum ‘de Groot-Zoerselse Geschiedenis’ wil de vereniging het erfgoed van de drie deelgemeenten duurzaam bewaren en op een eigentijdse manier onder de aandacht brengen.

[7]
Vervolgens moesten we het in hoofdstuk C hebben over de tijdsduur van ons initiatief en moesten we hierover een beschrijving geven.

De aanleiding voor dit project ontstond toen het Kempisch Museum in Brecht zijn collectie herstructureerde. Daarbij kwam de historische Smidse Bogaerts, oorspronkelijk afkomstig uit Zoersel, beschikbaar voor overdracht.
De Smidse Bogaerts was gedurende meerdere eeuwen een vaste waarde op het dorpsplein van Zoersel. Nadat de smidse haar activiteiten had stopgezet, werd zij omstreeks 1950 in haar geheel overgebracht naar het Kempisch Museum. Daardoor bleef een waardevol stuk Zoersels industrieel erfgoed bewaard, maar verdween het uit zijn oorspronkelijke context.
Toen de mogelijkheid ontstond om de smidse terug naar Zoersel te brengen, besliste de Heemkundige Kring Zoersel dit erfgoed opnieuw een plaats te geven binnen de eigen gemeenschap. Het project omvatte zowel de terugkeer van de historische collectie als de bouw van een nieuwe erfgoedinfrastructuur waarin de smidse opnieuw kon worden opgebouwd en actief gebruikt.
In juli 2023 startten de voorbereidende werken met het uitzetten van de bouwplaats, de funderingen en het storten van de vloerplaat. Vervolgens werd gedurende twee jaar gewerkt aan de bouw van het smidsegebouw, de reconstructie van het interieur en de herinstallatie van de historische smeeduitrusting.
Op 14 september 2025 werd de Smidse Bogaerts officieel geopend en werd het smidsvuur opnieuw aangestoken. Sindsdien maakt zij integraal deel uit van het museum ‘de Groot-Zoerselse Geschiedenis’.

Beschrijving van het erfgoedinitiatief:
De Heemkundige Kring Zoersel realiseerde tussen 2023 en 2025 de reconstructie en herbestemming van de historische Smidse Bogaerts. Deze smidse was gedurende eeuwen een beeldbepalend onderdeel van het dorpsleven in Zoersel en werd na de stopzetting van de activiteiten in de jaren 1950 overgebracht naar het Kempisch Museum in Brecht.
Toen het Kempisch Museum zijn collectie herstructureerde, kreeg de Heemkundige Kring Zoersel de kans om de oorspronkelijke Zoerselse smidse opnieuw naar haar historische omgeving terug te brengen. Hiermee ontstond een uniek erfgoedproject dat niet alleen gericht was op het bewaren van waardevolle historische elementen, maar vooral op het opnieuw zichtbaar en beleefbaar maken van een vrijwel verdwenen ambachtelijk en industrieel erfgoed.
Omdat integratie in het bestaande museum onmogelijk bleek, werd een afzonderlijk gebouw ontworpen en gerealiseerd in de museumtuin van het heemhuis. De bouw gebeurde in nauwe samenwerking met de gemeente Zoersel, lokale partners en een grote groep vrijwilligers. Bij het ontwerp werd bewust gekozen voor materialen en bouwvormen die aansluiten bij het karakter van de bestaande erfgoedsite.
Het project omvatte niet alleen de constructie van een nieuw onderkomen voor de historische collectie, maar ook de reconstructie van het oorspronkelijke smidsvuur, de schouw, de blaasbalg en de inrichting van de werkplaats met authentieke werktuigen. Hierdoor wordt de smidse opnieuw functioneel gebruikt en vormt zij vandaag een levende erfgoedlocatie.
De doelstelling van het project was drievoudig:
- het veiligstellen van een belangrijk stuk lokaal industrieel erfgoed;
- het toegankelijk maken van deze erfgoedcollectie voor een breed publiek;
- het doorgeven van kennis over traditionele smeedtechnieken en de geschiedenis van het smidsambacht.

Sinds de officiële opening op 14 september 2025 maakt de smidse integraal deel uit van het museum 'de Groot-Zoerselse Geschiedenis'. Bezoekers kunnen er niet alleen de historische inrichting bekijken, maar ook demonstraties van het smidsambacht bijwonen. Op die manier wordt erfgoed niet louter tentoongesteld, maar actief beleefd en doorgegeven aan nieuwe generaties.
Het project bewijst hoe een lokale erfgoedvereniging, gedragen door vrijwilligers en in samenwerking met publieke en private partners, een verdwenen erfgoedsite opnieuw een betekenisvolle plaats kan geven binnen de gemeenschap.

Het bouwproces van de heropbouw smidse

Achtergrond en doelstelling

Het onderbrengen van de omvangrijke smidscollectie in het bestaande Heemhuisje bleek onmogelijk. Een uitbreiding was daarom noodzakelijk. In overleg met de gemeente Zoersel werd beslist een nieuw gebouw op te richten in de tuin van het Heemhuisje aan de Schoolstraat 9. Dit gebouw moest niet alleen voldoende ruimte bieden aan de collectie, maar ook qua uitstraling aansluiten bij het historische karakter van het Heemhuisje. De collectie omvat immers zo'n 400 à 500 artefacten, waaronder een originele blaasbalg van 2,5 tot 3 meter lang. Het was dan ook de bedoeling een volwaardige smidse te reconstrueren waarin deze erfgoedstukken opnieuw een plaats konden krijgen.

Voorbereiding van het project

Voor de bouw werden plannen opgemaakt, aangepast en uiteindelijk goedgekeurd door het schepencollege. Het nieuwe gebouw kreeg afmetingen van 8 bij 4 meter en werd ontworpen met een dakhelling van 45 graden. Bij de materiaalkeuze werd bewust gezocht naar een harmonie met het bestaande Heemhuisje.
De uitvoering liep echter vertraging op door verschillende omstandigheden, waaronder de coronapandemie. Na overleg met de gemeente werd een concrete planning uitgewerkt. Daarbij werd afgesproken dat de gemeente de fundering en vloerplaat zou realiseren, terwijl de Heemkundige Kring instond voor de verdere bouw van het gebouw, grotendeels met eigen vrijwilligers.
Samen met de gemeente werd een lastenboek opgesteld en een kostenraming gemaakt voor de benodigde materialen. De werkzaamheden zouden grotendeels uitgevoerd worden door vrijwilligers van de Heemkundige Kring en medewerkers van de gemeentelijke dienst Openbare Werken.
[7]

Fundering en vloerplaat

Voor de start van de werken werd het verouderde landbouwmateriaal achter het Heemhuisje verwijderd en werden de aanwezige klinkers opgebroken.
Begin juli 2023 startte de gemeentelijke dienst Openbare Werken met het uitmeten van de bouwplaats, het uitgraven van de funderingen en het storten van de betonplaat. Hiervoor werd in totaal 11,5 m³ beton verwerkt. Intussen had de Heemkundige Kring een aannemer gevonden die samen met bestuursleden en vrijwilligers het metselwerk zou uitvoeren na het bouwverlof.

Bouwmaterialen

Tijdens de voorbereidende fase werd intensief gezocht naar geschikte bouwmaterialen. Oorspronkelijk was gekozen voor Zevendonkse gevelsteen van Terca, gemetseld in kruisverband zoals bij het Heemhuisje. Uiteindelijk werd deze steen vervangen door een vergelijkbare Tongerse gevelsteen van Steenfabriek Quirijnen uit Westmalle, omdat die onmiddellijk leverbaar was.
Daarnaast werden onder meer de volgende materialen besteld:

- verlijmbare snelbouwstenen (50 × 18 × 14 cm);
- Ytong-blokken;
- Lommels metselzand;
- 50 zakken cement;
- betonnen lateien.

Aanvankelijk gingen de vrijwilligers ervan uit dat meer dan 2.000 gevelstenen zouden moeten worden doorgeslepen om voldoende kopse stenen te verkrijgen voor het kruisverband. Tot hun grote opluchting bleken dezelfde gevelstenen ook verkrijgbaar met een schijnvoeg, waardoor dit tijdrovende slijpwerk niet nodig was.
Alle materialen werden op 18 augustus 2023 geleverd.

Metselwerken

Op 23 augustus 2023 werd symbolisch de eerste steen gelegd.
Na twee werkdagen voor het verlijmen van de snelbouwstenen en negen metseldagen was de ruwbouw voldoende gevorderd om met de dakconstructie te starten.

Vooraf werd nog een betonnen ringbalk gegoten waarin draadstangen werden voorzien om de dakconstructie stevig te kunnen verankeren. Op deze ringbalk werd een houten muurplaat geplaatst waarop de spanten werden bevestigd.

Dakconstructie
Voor het dakgebinte werden verschillende prijsaanvragen vergeleken. Uiteindelijk werd het hout besteld bij V4WOOD in Malle. Daar werden eveneens de OSB-platen voor het onderdak en ongeveer 60 m² voorgegronde platen voor de binnen afwerking aangekocht.
De dakconstructie werd opgebouwd uit houten plankenspanten van 17,5 x 3,2 cm, geplaatst op een onderlinge afstand van 40 cm. Daarop kwam een OSB-onderdak, dat vervolgens werd afgewerkt met een waterdichte folie en tengellatten.
Tegelijkertijd werden de dorpels van de ramen gemetseld en werd de vloerplaat gestort voor het toekomstige smisvuur en de schouw.

Dakbedekking
Voor de dakbedekking ging de werkgroep op zoek naar authentieke rode Boomse dakpannen. Via een particuliere verkoper in Schellebelle werd een geschikte partij gevonden van 1.090 dakpannen en ongeveer 50 nokpannen.
Na overleg over de prijs en toestemming van de technische dienst van de gemeente werden de pannen op 17 oktober in Oost-Vlaanderen opgehaald.
Na het bepalen van de exacte afmetingen konden de panlatten correct geplaatst worden. Op 23 oktober was één dakvlak volledig afgewerkt en was het tweede klaar voor de afwerking van de nokken en zijkanten. De volgende dag werden deze werken voltooid.
Diezelfde avond omstreeks 18 uur was het gebouw volledig wind- en waterdicht. De nieuwe smidse stond eindelijk onder dak.

Verdere afwerking
Intussen werden ook de materialen voor de dakgoten en de elektriciteitsinstallatie besteld.
De vrijwilligers verdiepten zich daarnaast in historisch fotomateriaal om de oorspronkelijke opbouw van het smisvuur, de schouw en de grote blaasbalg zo nauwkeurig mogelijk te reconstrueren.
Op dat moment moesten nog verschillende afwerkingswerken uitgevoerd worden:

- het voegen van de buitenmuren;
- het bepleisteren van de binnenmuren;
- het maken en plaatsen van ramen en deuren;
- de binnenafwerking van het dak.

Een belangrijke mijlpaal was echter bereikt: het gebouw was droog en beschermd tegen weer en wind.

Erfgoed opnieuw thuis
Alle werktuigen, de schouw, de blaasbalg en de hoefstal waren rond 1960 overgebracht naar het Kempisch Museum in Brecht. Na een recente herstructurering kreeg de Heemkundige Kring deze volledige collectie terug in beheer.
In de nieuwe smidse worden het originele smisvuur, de historische schouw en de indrukwekkende blaasbalg van 2,5 meter opnieuw opgebouwd. Dankzij de uitstekende staat van bewaring zal de smidse niet alleen een tentoonstellingsruimte zijn, maar ook opnieuw daadwerkelijk gebruikt kunnen worden als werkende historische smidse.
Tot slot mag vermeld worden dat de bestuursleden en vrijwilligers tijdens dit project hun vakmanschap ruimschoots hebben bewezen. Indien alle gepresteerde uren zouden worden omgerekend aan aannemerstarieven, zou dit overeenkomen met een aanzienlijk bedrag. Hun inzet vormde dan ook een belangrijke sleutel tot het succes van dit erfgoedproject.

De Bouwplannen

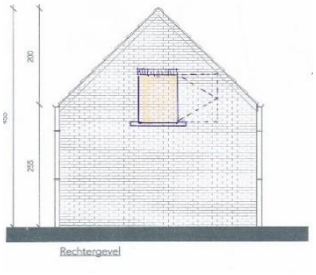

De eerste steen …

Binnenzichten van de nieuwe locatie met de smid aan het werk …

Bij de inhuldiging …

. Korte beschrijving van het onroerend erfgoed dat onderwerp is van het erfgoedinitiatief

De Smidse Bogaerts vertegenwoordigt een belangrijk stuk historisch industrieel erfgoed uit Zoersel.
Gedurende meerdere eeuwen was de smidse verbonden met de familie Bogaerts, een smedengeslacht dat vanaf de zeventiende eeuw een belangrijke rol speelde in het economische en maatschappelijke leven van de Kempen. De smeden vervaardigden en herstelden landbouwgereedschap, hoefijzers en andere gebruiksvoorwerpen die essentieel waren voor de lokale gemeenschap.
De erfgoedwaarde van de smidse ligt niet alleen in de bewaarde infrastructuur en werktuigen, maar ook in haar historische betekenis als centrum van ambachtelijke kennis en lokale bedrijvigheid. Door uitgebreid historisch onderzoek kon de geschiedenis van de familie Bogaerts en haar activiteiten nauwkeurig worden gedocumenteerd.
Met de reconstructie van de smidse wordt een belangrijk element van het historische dorpsbeeld opnieuw zichtbaar gemaakt en krijgt een verdwenen vorm van industrieel erfgoed opnieuw een plaats binnen de gemeenschap.

De geschiedenis van de smidse Bogaerts en haar smeden

In zijn indrukwekkende genealogische studie beschrijft Lodewijk Faes de geschiedenis van de familie Bogaerts van 1545 tot 2004. Hoewel in de bronnen niet altijd een beroep wordt vermeld, komt de benaming smid of hoefsmid toch minstens 32 keer voor. De eerste vermelding van een Bogaerts als smid dateert uit 1625. Door de eeuwen heen verspreidde de familie zich naar verschillende dorpen, zelfs tot in Nederland. In de nabije omgeving vestigden takken van de familie zich als smid in onder meer Sint-Lenaarts, Sint-Antonius en Oostmalle. Ook in de geschiedenis van Zoersel duikt de naam Bogaerts regelmatig op.
Een voorbeeld daarvan is de bouw van de pastorie van de Sint-Elisabethparochie in Zoersel in 1756-1757. De stenen werden geleverd door de plaatselijke steenbakkerij. De bouw werd uitgevoerd door de metselaars Adriaen de Knodder, Wauter van Roeij en Joseph Hertoghe, de timmerlieden Peeter Maes en Gillis Leijsen, schrijnwerker Peeter Verbuecken en smid Adriaen Bogaerts.

Deze Adrianus Bogaerts was meestersmid en tevens schepen van Zoersel en Westmalle. Dit toont aan dat de familie Bogaerts een belangrijke positie innam binnen de lokale gemeenschap. Het beroep van smid werd vaak gecombineerd met andere functies. In de studie van Lodewijk Faes komen naast smid onder meer de beroepen of functies voor van veldwachter, landbouwer, steenbakker, kerkmeester, gemeenteontvanger, houthandelaar en veearts.

Een opvallende afwezige in deze opsomming is die van café-uitbater, hoewel "Het Hoefijzer" ook als herberg dienstdeed. Over deze herberg lezen we in de geschiedenis van De Lindekring het volgende:
In de herberg "Het Hoefijzer" van Pier Smid (Petrus Bogaerts) kwamen de kerkzangers na de zondagsmis samen om hun dorst te lessen. Op een dag stelde een van hen voor om naast religieuze liederen ook andere liederen te zingen. Men besloot daarop een nieuwe vereniging op te richten. Zo ontstond in 1891 de zangmaatschappij De Lindekring. Twee jaar later, in 1893, kreeg de vereniging een vlag geschonken door Jonker Claes van het Zoerselhof.

Bogaerts en "Het Hoefijzer"

Lodewijk Faes beschrijft uitvoerig hoe Jan Bogaerts eigenaar werd van "Het Hoefijzer", de bekende smidse aan de Doelen in Zoersel.
In 1654 was de smidse nog eigendom van Cornelis Geeraerts. Door zware schulden werd zijn nalatenschap op 7 mei 1689 vereffend. Uit die documenten blijkt dat Jan Bogaerts nog loon te goed had voor smeedwerk dat hij in 1688 had uitgevoerd. Waarschijnlijk was hij toen nog in dienst van Geeraerts.
In datzelfde jaar werd Jan Bogaerts eigenaar van "Het Hoefijzer". Gedurende bijna twee eeuwen bleef de smidse in handen van de familie Bogaerts.
Aan die periode kwam uiteindelijk een einde. Cornelius Josephus Bogaerts, die schepen, veldwachter en meestersmid was, kon zijn schulden niet meer betalen. Na een langdurige gerechtelijke procedure ging "Het Hoefijzer" in 1780 over naar Josephus Huypens.
Waarschijnlijk bleef Cornelius Bogaerts wel in de smidse werken. In 1784 voerde hij bijvoorbeeld nog herstellingen uit aan de kerk van Zoersel.
Over de verdere eigendomsgeschiedenis beschikken we voorlopig niet over voldoende gegevens. Wel weten we dat Petrus Bogaerts (1861-1942) de laatste hoefsmid was die in "Het Hoefijzer" werkte.
Deze historische smidse kwam later terecht in het Kempisch Museum in Brecht en keerde uiteindelijk terug naar Zoersel.
De dochter van Petrus, Regina Bogaerts (1895-1976), was de laatste bewoonster van het pand naast "Het Hoefijzer".
De smidstraditie van de familie liep in Zoersel verder via een dochter. Petrus had negen dochters en geen zonen. Zijn derde dochter, Antonia Leonia Bogaerts (1893-1927), huwde met Carolus Petrus Verbraecken.

Hij zette het smidsberoep verder in de Zandstraat 15, waar vandaag de winkel Verbraecken-Heyns voor huishoud- en tuinartikelen gevestigd is.

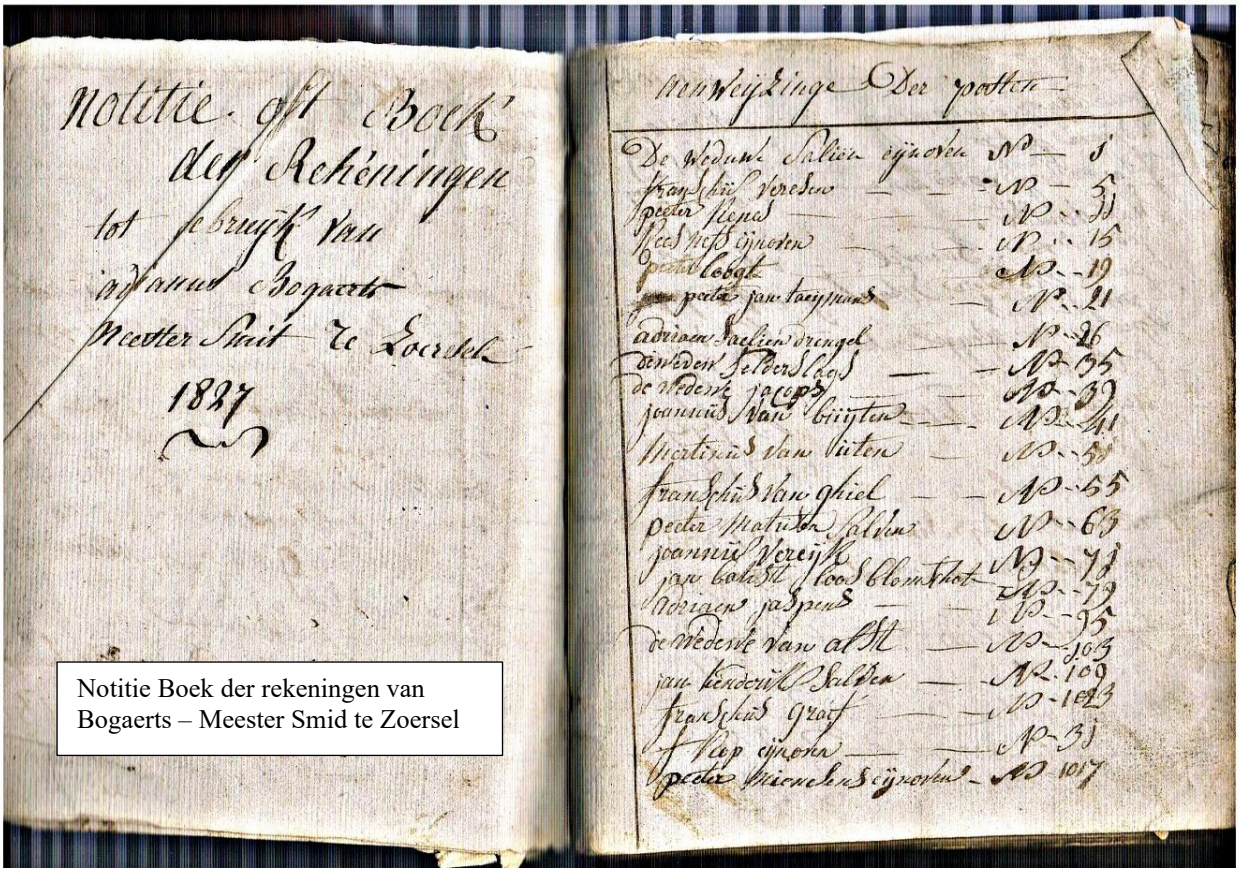

Notitie Boek der rekeningen van Bogaerts – Meester Smid te Zoersel

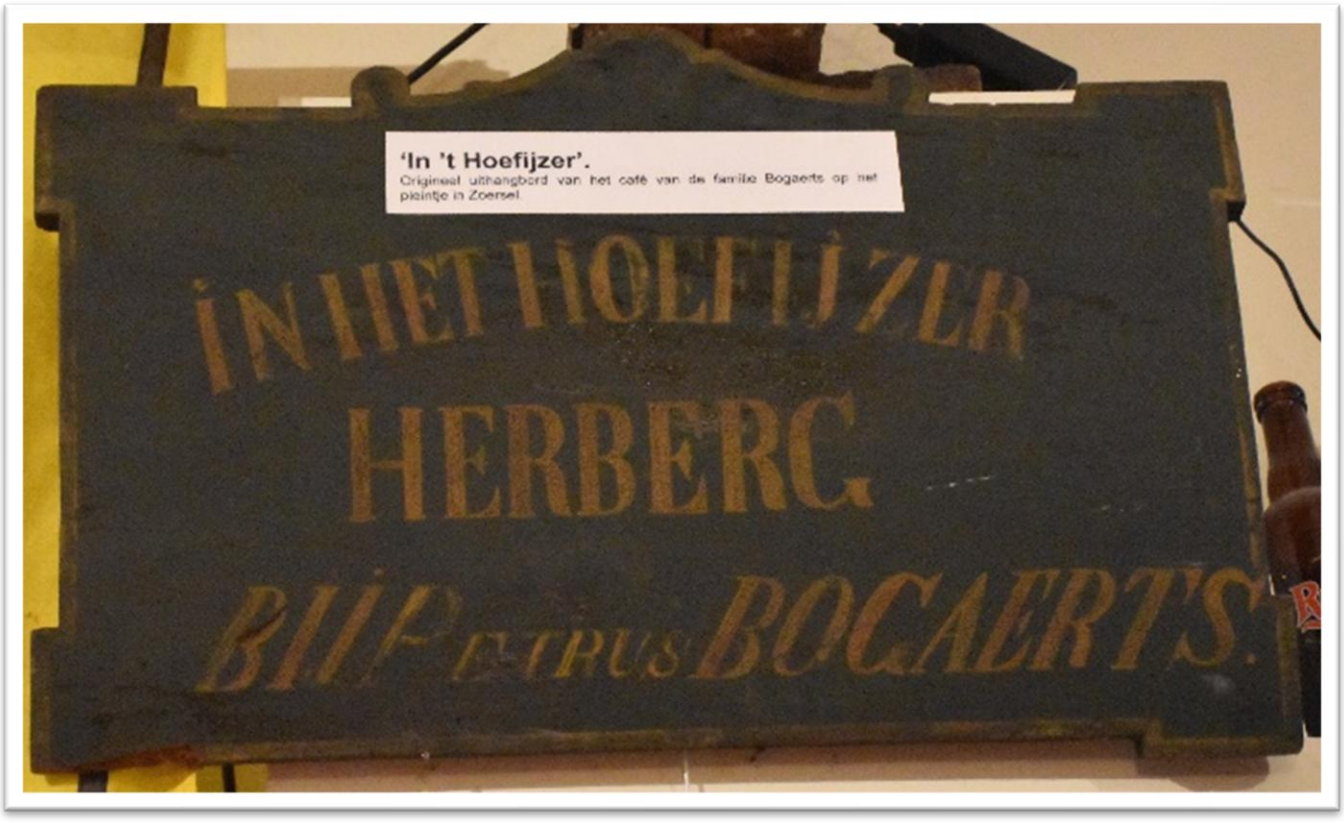

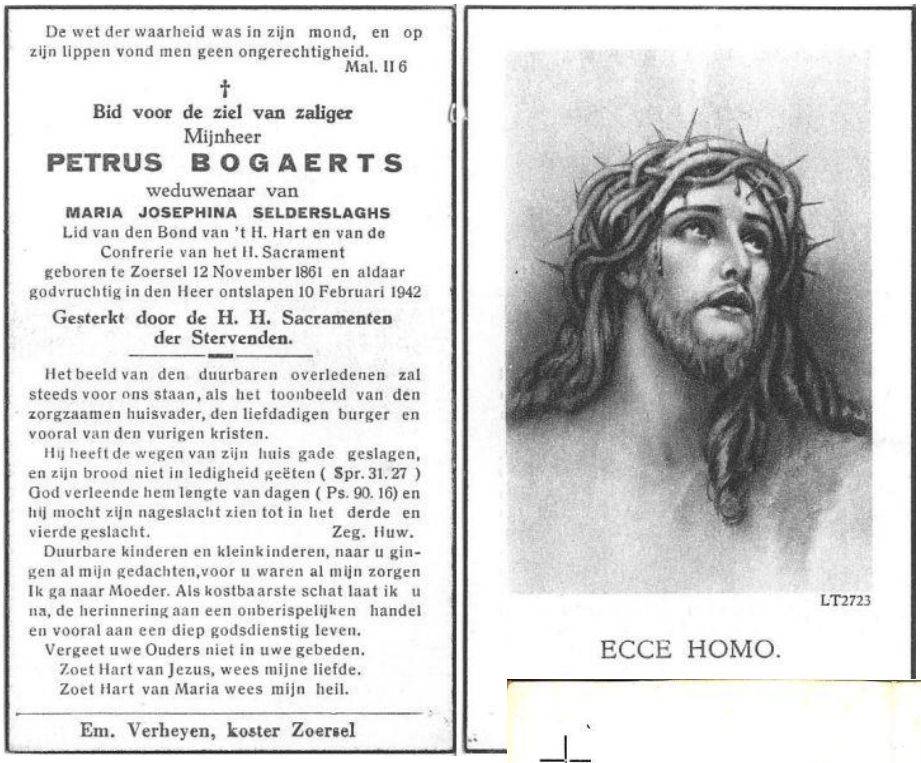

De wet der waarheid was in zijn mond, en op zijn lippen vond men geen ongerechtigheid.
Mal. II 6

†

Bid voor de ziel van zaliger
Mijnheer
PETRUS BOGAERTS
weduwenaar van
MARIA JOSEPHINA SELDERSLAGHS
Lid van den Bond van 't H. Hart en van de Confrerie van het H. Sacrament
geboren te Zoersel 12 November 1861 en aldaar godvruchtig in den Heer ontslapen 10 Februari 1942

Gesterkt door de H. H. Sacramenten der Stervenden.

Het beeld van den duurbaren overledenen zal steeds voor ons staan, als het toonbeeld van den zorgzaamen huisvader, den liefdadigen burger en vooral van den vurigen kristen.

Hij heeft de wegen van zijn huis gade geslagen, en zijn brood niet in ledigheid geëten (Spr. 31. 27) God verleende hem lengte van dagen (Ps. 90. 16) en hij mocht zijn nageslacht zien tot in het derde en vierde geslacht. Zeg. Huw.

Duurbare kinderen en kleinkinderen, naar u gingen al mijn gedachten, voor u waren al mijn zorgen Ik ga naar Moeder. Als kostbaarste schat laat ik u na, de herinnering aan een onberispelijken handel en vooral aan een diep godsdienstig leven.

Vergeet uwe Ouders niet in uwe gebeden.
Zoet Hart van Jezus, wees mijne liefde.
Zoet Hart van Maria wees mijn heil.

Em. Verheyen, koster Zoersel

LT2723

ECCE HOMO.

"Voorwaar Ik zeg u : zo iemand mijn woord onderhoudt, dan zal hij in eeuwigheid de dood niet zien." Jo. 8.

In dankbare herinnering vieren we de H. Eucharistie en bidden we voor

MEJUFFER

Regina BOGAERTS

Vroedvrouw - Verpleegster
Lid van het Marialegioen
en andere godvruchtige werken

geboren te Zoersel op 21 maart 1895
en godvruchtig overleden in de St.-Jozefkliniek te St.-Antonius-Brecht op 20 augustus 1976

Gesterkt door de HH. Sakramenten

Van oude-, heilige-, Kempische was deze vrouw. Zij was uit een gezin met 9 gezusters. "Ik schiet er nog alleen van over" pleegde zij vaak te zeggen.

Zij was niet getrouwd, maar zij wist dat zij toch zeer vruchtbaar kon zijn in het leven. Zij koos het beroep van verpleegster, van vroedvrouw. Hoeveel mensen zou zij niet verpleegd hebben ? Hoeveel mensen zou zij het leed niet verzacht hebben ? "Voor Kerk en Volk" wilde zij haar leven offeren. In geloof en dienstbaarheid was zij steeds in de weer.

Zij hield danig veel van Zoersel, haar Kempisch geboortedorpje. Zij bewaarde alles zorgvuldig wat daarmee betrekking had.

Gelovig heeft zij geleefd, gelovig is zij ook gestorven. Bij de overgang van dit leven naar het hiernamaals werd zij gesterkt door het voedsel van het lichaam des Heren : "Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt heeft eeuwig leven !"

Dierbare familieleden, Ik hield van de familie en graag was ik tussen u. Blijf de familieband in ere houden. Dank voor de genegenheid en voor de zorgen aan mij besteed. Bid voor mij.

Laat ons bidden :
Goede God, geef aan Tante Regien nu het eeuwig geluk dat U beloofd hebt aan al uw getrouwen. Geef haar verkwikking na alle zorgen en het eeuwig samenzijn met al haar vrienden. H. Hart van Jezus, ik heb vertrouwen op U !

De families BOGAERTS en SELDERSLAGHS
danken U voor uw godvruchtige gebeden en blijken van kristelijke deelneming

Begr. A. BOGAERTS, Kerkplaats 38, St-Antonius-Br.

Doelgroepen van het erfgoedinitiatief.

De Smidse Bogaerts richt zich op een breed publiek van inwoners, erfgoedliefhebbers, families, scholen, toeristen en bezoekers van het museum 'de Groot-Zoerselse Geschiedenis'.
Het project kwam tot stand dankzij een intensieve samenwerking tussen de Heemkundige Kring Zoersel, de gemeente Zoersel, lokale ondernemingen en diverse vrijwilligers. De gemeente ondersteunde onder meer de vergunningsprocedures, funderingswerken, infrastructuurwerken en financiële aspecten van het project. Ook verschillende lokale ondernemers en de Abdij van Westmalle verleenden steun.
Door regelmatig demonstraties van het smidsambacht te organiseren en bezoekers actief te betrekken bij de werking van de smidse, willen wij erfgoed op een toegankelijke en interactieve manier ontsluiten. Het project maakt een ambacht dat uit het dagelijkse leven verdwenen is opnieuw zichtbaar en begrijpelijk voor huidige en toekomstige generaties.

Onderzoeksbronnen

Het project steunt op uitgebreid historisch onderzoek naar de geschiedenis van de familie Bogaerts, de ontwikkeling van het smidsambacht in de Kempen en de specifieke geschiedenis van de Zoerselse smidse.
Belangrijke bronnen waren genealogische studies, lokale archieven, heemkundige publicaties, erfgoedinventarissen, historische foto's en eerdere wetenschappelijke onderzoeken naar het Kempense smidsambacht.
Deze bronnen vormden de basis voor zowel de historische duiding als de reconstructie van de inrichting van de smidse. Hierdoor kon het project op een erfgoedkundig verantwoorde manier worden gerealiseerd.

Permanente realisatie

De Smidse Bogaerts vormt een permanente uitbreiding van museum 'de Groot-Zoerselse Geschiedenis' en is duurzaam geïntegreerd in de bestaande museumwerking.
De gerealiseerde infrastructuur biedt een blijvende plek voor de historische collectie en maakt het mogelijk om bezoekers ook in de toekomst kennis te laten maken met het smidsambacht.
Dankzij demonstraties, rondleidingen, erfgoeddagen, educatieve activiteiten en workshops blijft de site actief gebruikt worden. Hierdoor wordt niet alleen het materiële erfgoed behouden, maar wordt ook het immateriële erfgoed van traditionele vakkennis doorgegeven.
De smidse zal op lange termijn een belangrijke rol blijven spelen binnen de erfgoedwerking van de gemeente Zoersel.

Erfgoedbeleving – betekenis voor ons

Erfgoed verbindt verleden, heden en toekomst. Het helpt ons begrijpen waar we vandaan komen, versterkt onze lokale identiteit en creëert een gedeeld geheugen dat we willen bewaren en doorgeven aan volgende generaties.

Samenvatting van het project

De Heemkundige Kring Zoersel realiseerde tussen 2023 en 2025 de reconstructie en her-activering van de historische Smidse Bogaerts, een uniek voorbeeld van Kempisch industrieel erfgoed.
Deze smidse was eeuwenlang actief in het centrum van Zoersel en werd na haar sluiting overgebracht naar het Kempisch Museum in Brecht. Toen de collectie beschikbaar kwam, ontstond de mogelijkheid om dit erfgoed opnieuw naar zijn oorspronkelijke omgeving terug te brengen.
In samenwerking met de gemeente Zoersel, lokale partners en een grote groep vrijwilligers werd een nieuw smidsegebouw gerealiseerd op de museumsite 'de Groot-Zoerselse Geschiedenis'. De historische inrichting, waaronder het smidsvuur, de schouw, de blaasbalg en talrijke authentieke werktuigen, werd opnieuw opgebouwd.
Het project had als doel een belangrijk stuk industrieel erfgoed niet alleen te bewaren, maar ook opnieuw actief toegankelijk te maken voor het publiek. Vandaag kunnen bezoekers de smidse bezoeken, demonstraties bijwonen en kennismaken met traditionele smeedtechnieken.
De Smidse Bogaerts is uitgegroeid tot een permanente en levende erfgoedsite waar behoud, onderzoek, educatie en publiekswerking samenkomen. Het project brengt een verdwenen ambacht opnieuw tot leven en verankert een belangrijk stuk lokale geschiedenis opnieuw binnen de gemeenschap.

Duurzaamheid van het project

De Smidse Bogaerts draagt bij aan duurzame erfgoedzorg door bestaand erfgoed te bewaren, te herbestemmen en opnieuw maatschappelijk relevant te maken.
Het project werd gerealiseerd met een sterke inzet van vrijwilligers, lokale samenwerking en hergebruik van historisch materiaal. Hierdoor werden niet alleen erfgoedwaarden veiliggesteld, maar ook sociale verbondenheid, kennisdeling en gemeenschapsvorming versterkt.
De site is laagdrempelig toegankelijk voor een breed publiek en vormt een duurzame investering in cultuur, educatie en lokale identiteit. Door demonstraties, workshops en publieksactiviteiten wordt kennis over traditionele ambachten actief doorgegeven aan toekomstige generaties.

Als slot moesten er nog een aantal praktische zaken geregeld worden.
Op 2 september 2026 werd in de Schranshoeve (provinciaal domein Rivierenhof) door Monumentenwacht een kort interview gefilmd waarin we het project uitlegden in 1 min. 30 seconden. Deze opname is gebruikt om ons als kandidaat voor te stellen op de prijsuitreiking. De opname is ons nadien ter beschikking gesteld om te gebruiken voor de promotie van de stemming van de publieksprijs.

STEMMEN DOE JE ALS VOLGT:

Online stemmen via webpagina www.provincieantwerpen.be/erfgoedprijs via stemformulier
of stuur uw project door via e-mail naar erfgoed@provincieantwerpen.be

STEM OP ONS PROJECT : SMIDSE BOGAERTS IN ZOERSEL
UW STEM DOET ER TOE

HOE VERLOOPT DE AFHANDELING VAN DE ERFGOEDPRIJS NU VERDER

Een vast vakjury oordeelt en kent eind november 3 prijzen toe:
- één hoofdprijs van 10.000 euro
- twee laureaatprijzen van 5.000 euro.

Bovendien wordt er ook een publieksprijs ter waarde van 5.000 euro gekozen door het grote publiek. Van 1 oktober 2026 tot 31 oktober 2026 12.00 uur start de online publieksstemming via het stemformulier, te vinden op de webpagina : www.provincieantwerpen.be/erfgoedprijs.

Je kan ook je keuze van je project doorgeven via een e-mail naar erfgoed@provincieantwerpen.be.

Jullie stem bepaalt naar wie de publieksprijs gaat. Het aantal stemmen telt. We gaan ervan uit dat wij op jullie kunnen rekenen.

STEM OP ONS PROJECT : SMIDSE BOGAERTS IN ZOERSEL!

Ondertussen is de publiciteitscampagne volop aan het lopen, die men ook kan volgen via Facebook en Instagram.. U vindt de juiste adressen eveneens op de webpagina.
www.provincieantwerpen.be/erfgoedprijs .
In 2025, bij de vorige editie erfgoedprijs 2025 stemden meer dan 5500 personen voor de publieksprijs. Wij rekenen dus op JOUW stem, waarvoor dank.

Op de webpagina vindt u eveneens de voorstelling van de 11 aanvaarde kandidaten die hebben ingeschreven en de interviews die op 2 september per kandidaat zijn opgenomen. Je kan deze ook per kandidaat volgen op Facebook en Instagram door op de desbetreffende kandidaat te klikken.

Ondertussen dienen we ook nog tegen vrijdag 27 november 2026 fysieke objecten op het Provinciehuis binnen te brengen dit om het project extra in de kijker te zetten. Deze worden gebruikt tijdens de presentatie op de prijsuitreiking eind november 2026.

6.WIJZIGING STATUTEN

Gezien het van 7 december 2005 geleden is dat de statuten geüpdatet werden is dit dringend aan de orde. In de tekst dienen er geen artikelen aangepast te worden, maar de lijst van de vaste leden en de lijst van de Raad van Bestuur dienen dringend aangepast te worden.

Aanleiding hiertoe is dat we sinds enkele tijd aangesproken worden door onze bank Argenta, omdat er verschillende personeelswissels zijn gebeurd de laatste jaren en deze lijsten zijn nog niet geactualiseerd.
Op een Algemene vergadering worden vroegere vaste leden geschrapt namelijk Dirk Eelen, Leo Cautereels, Geert Cortebeeck. Wij danken hen alleszins reeds van harte voor hun bijdrage aan de ontwikkeling van de Heemkundige Kring Zoersel vzw.

Op dezelfde Algemene Vergadering wordt de ledenlijst vaste leden aangepast als volgt:
1. Jan Denissen - voorzitter
2. Bruno Verhavert – secretaris-penningmeester
3. Franz Ollieuz - archivaris
4. Kurt Gedopt – ondervoorzitter

Als leden van de Raad van Bestuur worden volgende vaste leden aangeduid:
1 Jan Denissen – voorzitter
2. Kurt Gedopt – ondervoorzitter
3. Bruno Verhavert -secretaris-penningmeester

Bovendien hebben drie steeds aanwezige leden een opdracht: binnen de inventarisatie van doodsprentjes/rouwbrieven namelijk Paul Maes, binnen de inventarisatie van boeken en tijdschriften namelijk Leo Hermans en Rik Verbeeck voor archeologie. Zij zijn echter niet opgenomen in de lijst vaste leden.
Na de Algemene Vergadering en de betaling van de publicatiekosten en het invullen van aanvraagformulier I en aanvraagformulier II worden deze ingediend bij de griffie van de Ondernemingsrechtbank te Antwerpen.

7.WAT KOMT IN DE NABIJE TOEKOMST

A) INSPIRATIEDAG PUBLIEKSWERKING

Organisator: Agentschap onroerend erfgoed
Waar: Teirlinckgebouw Havenlaan 88 te 1000 Brussel op maandag 12 oktober van 9.30 – 17.00 uur
Erfgoed heeft de kracht om mensen te inspireren en te enthousiasmeren. Maar hoe ga je nog een stap verder? Hoe maak je van bezoekers geëngageerde deelnemers en bouw je aan een gemeenschap rond je erfgoed?

PROGRAMMA:

- **09:00 - 09.30:** ontvangst
- **09:30 - 09:35:** verwelkoming
- **09:35 - 09:45:** openingswoord door Peter De Wilde, administrateur-generaal agentschap Onroerend Erfgoed
- **09:45 - 10:30:** keynote door Sven Speybrouck: *Nobody cares. En dat is goed nieuws.*

10:30 – 11:00: Koffiepauze

- **11:00 - 12.15:** Projectsubsidies educatie & publiekswerking: van idee tot impact. Projectleiders delen hun ervaringen, successen, uitdagingen en lessen uit de praktijk.
  - Wouter Sinaeve, In Flanders Fields Museum: *Help, jongeren in het museum / Help jongeren, in het museum*
  - Marijke Wouters, IOED Zuid-Hageland: *Vestingstad Zoutleeuw... samen op ontdekking*
  - Okke Bogaerts, Provincie Oost-Vlaanderen: *Hier krijten wij het verleden; archeologische sporen maken geschiedenis opnieuw zichtbaar*
  - Panelgesprek en vragen

12:15 - 13:30: broodjeslunch en Inspiratiemarkt

- **13:30 - 14:30:** namiddagsessie keuze 1
- **14:45 - 15:45:** namiddagsessie keuze 2
- **16:00 - 16:15**: conclusie en afsluiter
- **16.15 - 17.15:** afsluitende receptie

Namiddagsessie 1: Participatie en beleving voor betrokken erfgoedgemeenschappen
Namiddagsessie 2: Erfgoedverhalen die verbinden
Namiddagsessie 3: Erfgoed zonder drempels
Inschrijven verplicht bij Onroerend erfgoed.be

B) GRAFMONUMENTEN REINIGEN

Op 15 oktober ben je welkom op de begraafplaats van Zoersel om de oudste graftekens een grondige poetsbeurt te geven. Al het benodigde materiaal en gezelschap is aanwezig.
Leer je de kneepjes graag ven een echte expert? Dan kan je je inschrijven voor de workshop in Zoersel. Daar zal Sjef Ketelslagers van Monumentenwacht Antwerpen demonstreren hoe je best te werk gaat.
Meer daarover lees je op de website van Zoersel : Help jij mee grafstenen in ere te herstellen? – gemeente Zoersel. Deze activiteit maakt deel uit van “De week van het onderhoud”, een initiatief van Monumentenwacht Vlaanderen

C) HISTORIES FESTIVAL 2026

Het Historisch Festival trekt dit jaar naar de KBR in Brussel voor een dag vol verbeelding, vernieuwing en veelbelovende connecties.
Snuister rond op de erfgoedmarkt, steek je handen uit de mouwen in de vele workshops, laat je inspireren door de boeiende sofagesprekken en ontdek de verborgen schatten van KBR tijdens een exclusieve rondleiding. En de kers op de taart? Het is helemaal gratis.
Programma en workshops op de website van Histories.be
De erfgoedbeurs is het kloppende hart van het festival. Centraal in de Koninklijke Bibliotheek verwelkomt een levendige mix van erfgoedverenigingen en koepels je aan hun stand.
Wanneer: zaterdag 10 oktober 2026 van 10 tot 17 uur
Waar: in de Koninklijke Bibliotheek van België, pal naast station Brussel-Centraal.
Ades: Kunstberg 28 te 1000 Brussel
Inschrijven via de website van Histories

D) PROVINCIALE INFODAG ARCHEOLOGIE 2026

Waar: Provinciehuis Antwerpen
Wanneer: 12 november 2026
Thema: De vroege middeleeuwen ten oosten van de Schelde.

Op de website provincieantwerpen.be/archeologie lees je alles over het programma dat zich helemaal in onze contreien de Kempen afspeelt. Daar kan je ook inschrijven tot en met 5 november 2026 wat verplicht is. Het aantal plaatsen is beperkt, dus schrijf je tijdig in.

8.De plaatsnaamkunde van Zoersel (deel 13)

In Weetjes 4 stond deel één van de Plaatsnaamkunde in Zoersel. Dat was een inleiding op de alfabetische lijst van plaatsnamen die in de volgende afleveringen van de Weetjes zullen verschijnen.

Alfabetische lijst van de plaatsnamen in Zoersel – Letter H, deel 4.

Hoeve Vervecke
Voorne, hoeve uit de 18e eeuw, VHZ32

Hof (Het)
Château 1845, ABZ

Hof ten Driessche
MKH p. 4

Hof ter Delft
De Heer van Halle als Heere van den Hove ter Delft MKH p. 43

Hofbeek
1845, ABZ

Hofeinde
1845, ABH; huidige straatnaam in Halle

Hofeindestraatje
1845, Weg van de Beemden genaemd de Boterzakken naer het Gehucht Hofeynde, ABH

Hofeindevoetweg
1845, Voetweg van het gehucht Hofeynde naer de kerk van Halle, ABH

Hoge Dreef
Huidige straatnaam

Hoogveld
Bergstraat nu Hoogveld, HKJW 17; Huidige straatnaam

Hooidonk
(noot: lees ook alle toponiemen met Hooidonk in “Toponymie van Zoerselbos en de Hooidonkse beemden”, HKZ)

Hooidonkbos
1883, Hooydonckx Bosch, KWZ; huidige straatnaam

Hooidonkeinde
1845, Hoeidonkeinde, ABH; huidige straatnaam

Hooidonkse beek
1845, Hoeydonckschebeek, ABZ

Hooidonkse beemden (de)
1883, De Hooydoncksche Bemden, KWZ

Hooidonkse loop
Beek langs de Roodendijck, VHZ198

Hooidonkveldweg
1845, Hoeydoncveldweg weg en voetweg genaemd Brakenbergstraetje naer het Veld genaemd Middenstuk, ABH

Hooie (de)
1505, van den lande ende heyden geheeten den hoye, RAA LA 57-58

Horlogeblokske (het)
1578, een plaxken land genaemt het Horologie bloxken, MKH 37; Horologieblokske, waar nu de gemeentelijke jongensschool op staat; zo genoemd omdat eertijds aan de koster was toegewezen voor het stellen van de torenklok, RAA LA 57-58

Houtland (het)
1702, den vierendeel van het houtland besayt met stoppelclaeveren, RAA St.-Bernardsabdij nr 3 in Lindemans1 dl 1 p. 306

9.MUSEUM en DOCUMENTATIECENTRUM

Aangesloten bij Heemkunde Gouw Antwerpen vzw - nr. 1075
Secretariaat en briefwisseling: Bruno Verhavert - **Zandstraat 117 – 2980 Zoersel**
Tel. 03 312 20 00 en Heemhuisje 03 2980 854

Zetel en V.U.: Heemhuisje Schoolstraat 9 – Zoersel – Jan Denissen, Voorzitter
Email: **heemkundige.kring.zoersel@zoersel.be** en **www.heemkundigekringzoersel.be**

Museum open de derde zondag van elke maand (behalve op feestdagen) van 10 tot 17 uur. Inkom gratis.
Andere dagen kan ook mits aanvraag per e-mail 3 weken vooraf. Inkom is dan € 2,00 p/p met een minimum van € 20,00.
Archief geopend elke donderdagavond van 20 tot 22 uur. (behalve op feestdagen)
Lidmaatschap: Door overschrijving van de gepaste bijdrage op de HKZ-rekening
BE85 9796 2311 8406 met vermelding HKZ-lidgeld 2026.
Gewoon lid € 10,00 - Steunend lid € 17,50 - Erelid € 25,00. Veel dank aan onze trouwe leden die spontaan betaalden.

STEMMEN DOE JE ALS VOLGT:

Online stemmen via webpagina www.provincieantwerpen.be/erfgoedprijs via stemformulier
of stuur uw project door via e-mail naar erfgoed@provincieantwerpen.be

STEM OP ONS PROJECT : SMIDSE BOGAERTS IN ZOERSEL
UW STEM DOET ER TOE

COPYRIGHT

Mogelijke geïnteresseerden, vrijwilligersorganisaties of verenigingen die voor één of andere publicatie onze teksten willen overnemen kunnen dit zonder probleem doen, mits ons hierover per mail in te lichten en mits bronvermelding in hun uitgave. Commercieel gerelateerde uitgaven vallen onder het copyright.